Nᴱᴿ 116

KURYER LITEWSKI

w Wilnie we Srodę dnia 1 Października v. s. 1824 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Ostatnia data gazet sankt-petersburskich jest dnia 24 sierpnia.

Gazeta sankt-petersburska akademicka, o podróży J. C. M. zawiera:

Kozłow.

Dnia 28 przeszłego sierpnia, o godzinie 4tey z południa, JEGO CESARSKA MOŚĆ, powtórnie raczył uszczęśliwić przybyciem Swem mieszkańców miasta *Kozłowa*. Na wjezdzie do miasta, NAYJAŚNIEYSZY PAN spotkany był przez Horodniczego, a po zmianie koni, w pożądanym stanie zdrowia, udał się traktem do miasta *Tambowa*.

Penza dnia 4 września.

Dnia 30 zeszłego sierpnia, o godzinie 7mey wieczorem, JEGO CESARSKA MOŚĆ, przybyciem Swojem uszczęśliwić raczył miasto *Penzę*. W dniach następujących odbył się przegląd 2go korpusu pieszego, i odbywały się manewra w okolicach *Penzy*. Nazajutrz o godzinie 7mey zrana, NAYJAŚNIEYSZY PAN, w dalszą udał się drogę, traktem do *Simbirska*.

Taż gazeta donosi, że Wielki Xiążę Jegomość, MICHAŁ PAWŁOWICZ, d. 17 września o godzinie 9 wieczorem przybył do *Jamburga*, a dnia następnego o godzinie 10 zrana, przybył do stacyi pocztowey w *Narwie*, i, nie wysiadając z pojazdu, po zmianie koni, tegoż dnia w dalszą udał się drogę.

Podług *Ruskiego Inwalida* Nayłaskawiey mianowani kawalerami: orderu ś. *Włodzimierza* 3ciey klassy: dyrektor departamentu dróg kommunikacyi, radca stanu *Borejsza*. Tegoż orderu 4tey klassy, sprawnik iszyński, assesor kollegialny *Czumakow*. Orderu ś. *Anny* 3ciey klassy, kapitan półku astrachańskiego grenadyerów *Głazatow*.

Ukaz Rządzącego Senatu:

O tém, że prawo, nadane przez manifest 12 grudnia 1801 r. dla służących z wyborów szlacheckich, powinno rozciągać się na nich wtedy tylko, kiedy oni, wysłużywszy trzy tryjenia i będąc wybrani na czwarte, przez cały czas, orderu ś. Włodzimierza 4tey klassy nie otrzymali.

Rządzący Senat słuchali raportu P. Rzeczywistego Radcy Taynego, Zarządzającego Ministeryum spraw wewnętrznych i kawalera Bazylego Sierhejewicza *Łańskiego*, w którym wyraża: P. Noworossyyski Jenerał-Gubernator odnosił się do Ministeryum spraw wewnętrznych, że Rądca Dworu *Alejew*, przechodząc przez różne obowiązki wojenney i cywilney służby, zawsze zwracał na siebie uwagę Zwierzchności, sprawuje ciągle od 1815 roku do teraźnieyszego czasu służbę z wyborów szlacheckich powiatu alexandrowskiego gubernii ekaterynosławskiey w urzędzie powiatowego marszałka obywateli stanu szlacheckiego, przez których wybrany został i na zaczęte od ninieyszego 1824 r. tryjennium do dawnieyszego obowiązku. P. Jenerał Gubernator, uważając z jedney strony, że Radca Dworu *Alejew* ma prawo na mocy Manifestu 12 grudnia 1801 r., do otrzymania orderu ś. *Włodzimierza* 4 klassy, a z drugiey strony, że urzędnik ten otrzymał już za inne zasługi pomienioną ozdobę dystynkcyi, równie jak i order ś. *Anny* 3ciey klassy, mniemał, iż on niepowinien jednak pozbawiać się nagrody za służbę, przez czwarte tryjenium z wyborow obywateli sprawowaną; a zatem i wstawiał się o nagrodzenie go orderem ś. *Anny* 2 klassy. O takowem wstawieniu się P. Noworossyyskiego Jenerał Gubernatora, tenże P. Zarządzający Ministeryum spraw wewnętrznych przedstawił do uwagi Komitetu PP. Ministrów. Komitet dostrzegając, że Radca Dworu *Alejew*, sprawując od 1815 r. służbę z wyborow obywateli, otrzymał w 1818 roku order ś. *Włodzimierza* 4 klassy, a w 1820 r. order ś. *Anny* 3 klassy, znayduje, że przez to bardzo dostatecznie nagrodzony jest on za swoję służbę, i dla tego na wstawienie się dla niego o nową nagrodę orderem śtey *Anny* 2giey klassy, odmówić; ponieważ zaś o tę nagrodę dla niego zachodzi prośba z tego jedynie względu, że on służy w urzędzie powiatowego marszałka czwarte tryjenium, a podług Manifestu 12 grudnia 1801 r. miał prawo do otrzymania orderu ś. *Włodzimierza*, ale ten order otrzymał pierwiey za swoje zasługi i tedy komitet postanawia powszechnie, że prawo, nadane przez ten Manifest, dla służących z wyborow ślacheckich, powinno rozciągać się na nich wtedy tylko, kiedy oni wysłużywszy trzy tryjenia i będąc wybrani na czwarte, przez cały ten czas orderu ś. *Włodzimierza* nie otrzymali; jeśli zaś w ciągu służby z wyborow ślacheckich byli nagrodzeni tym znakiem dystyngcyi; więc tém samém prawo podług Manifestu im nadane, powinno uważać się za wypełnione. Komitet postanowił: takową Opinią swoję przedstawić JEGO CESARSKIEY MOŚCI i upraszać na nią o Naywyższe potwierdzenie, iżby ona zawsze służyła za prawidło przy rozpatrzeniu podobnych przedstawień, i żeby Zwierzchność z przedstawieniami w takich zdarzeniach nie przychodziła. Na posiedzeniu d. 15 marca tego 1824 r. objawiono Komitetowi, że postanowienie jegoż Naywyższey potwierdzone. O takowem Naywyższey potwierdzonem postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, tenże P. Zarządzający Ministeryum spraw wewnętrznych, donosząc Rządzącemu Senatowi, uprasza o doprowadzenie go do skutku uczynić zależące od niego rozporządzenie. Rozkazali: O tém Naywyższey potwierdzonem postanowieniu Komitetu PP. Ministrów, dla wiadomości i powinnego w potrzebnych zdarzeniach wypełnienia, dać wiedzieć od Senatu przez Ukazy PP. Ministrow, Wojennym Jenerał-Gubernatorom, Wojennym Gubernatorom zarządzającym i sprawami cywilnemi, Jenerał-Gubernatorom, Cywilnym Gubernatorom i Naczelnikom miast, Rządom Gubernialnym i Urzędom; a do Nayświętszego Rządzącego Synodu, do Departamentow tuteyszych i Moskiewskich Rządzącego Senatu przesłać uwiadomienia. Dnia 16 septembra 1824 roku. (*Z 1go Departamentu*).

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa dnia 8 października.

(*z Gazety Warszawskiey.*)

Jego Cesarzowiczowska Mość, Wielki Xiążę MICHAŁ przybył dnia 4 b. m. wieczorem do tuteyszey stolicy.

Tegoż dnia wyjechał z *Warszawy* do *Petersburga* JW. Stefan Hrabia *Grabowski*, Jenerał Brygady, Zastępca Ministra Sekretarza Stanu.

W sobotę, to jest: dnia 9 października r. b. rozpocznie się w pracowni chemiczney Królewskiego Warszawskiego Uniwersytetu, kurs chemii experymentalney, stosowaney do rolnictwa, tudzież i do tych rodzajów przemysłu, które w bliższym związku z rolnictwem zostają.

Austrya.

Wiedeń d. 25 września.
(z Gazety Warszawskiey)

Dwór nasz włożył d. 23 b. m. na 20 dni żałobę, z powodu śmierci *Ludwika* XVIII Króla francuzkiego.

C. K. Morawsko-Szląskie Towarzystwo do podniesienia rolnictwa, wiadomości natury i krajów, na posiedzeniu d. 6 września r. b. przybrało na honorowego członka JW. *Józefa Maxymiliana* Hrabiego na *Tenczynie Ossolińskiego*, C. K. rzeczywistego szambelana, taynego radcę, komandora orderu ś. *Szczepana*, wielkiego marszałka Galicyi, prefekta C. K. biblioteki i wielu uczonych towarzystw członka.

Prussy.

Berlin d. 28 września.
(z Gazety Warszawskiey.)

Królewic nasz, następca tronu, w czasie ostatniey swojey podróży przez Wielkie Xięztwo Poznańskie, gdy we wsi *Milawie* przeprzęgano konie, raczył między innymi rozmawiać także z Inspektorem solnym *Struckim*, 70cioletnim starcem, jednym z naywiernieyszych sług *Fryderyka Wielkiego*, który na jego ręku umarł.

Xiążę Pruski *Karol* raczył przystąpić jako członek do towarzystwa przemysłowego w Prusach.

Oszczędność (pisze gazeta Hamburska) przez zmnieyszenie pensyi i skasowanie wielu urzędów w kraju naszym, wynosić ma 4 miliony talarów, a może bydź znacznieyszą po śmierci urzędników, biorących dożywotnią pensyą. Będzie zniesionych 5 Rejencyy, to jest: w *Kolonii*, *Minden*, *Erfurcie*, *Stralsundzie* i *Gdańsku*, a wszyscy ich urzędnicy pobierać mają ⅔ części dotychczasowey płacy. Naczelni ich prezesowie przeydą do innych rejencyy. We wszystkich ministeryach nie będzie dyrektorów wydziałowych. Minister woyny *Hake* otrzyma uwolnienie od służby, a 5 wydziałów ministeryum woyny zmnieyszy się na dwa. Toż samo ma nastąpić we wszystkich ministeryach. Z samego ministeryum skarbu wyydzie 35 urzędników, między którymi jest kilku taynych radców i radców. Ministeryum handlu ma bydź zniesioném, a interessa jego należeć będą do ministeryum spraw wewnętrznych, które także obeymie wydział lekarski, należący dotąd do ministeryum oświecenia. Oszczędność wydatków na woysko rozciągnie się tymczasowie tylko do głównego sztabu, oraz korpusu inżynierów i milicyy.

Niemcy.

Od brzegów Menu d. 23 września.
(z Gazety Warszawskiey.)

Po szczęśliwém w roku zeszłym wynalezieniu soli niedaleko *Schwenningen*, w kraju Wirtemberskim, szukano jey także w marcu roku bieżącego pod *Rottenmünster* i o ćwierć mili ztamtąd przy rzece *Prim*. W nocy z d 13 na 14 b. m. wydobyto sól kamienną pod *Rottenmünster*, a odgłos dzwonów i huk dział ogłosiły ten pomyślny wypadek.

Rząd Kantonu Gryzonów podczas bytności N. Cesarza Austryackiego w *Medyolanie*, ma wysłać tam deputacyą, dla załatwienia przedmiotów wzajemnego handlu.

Francya.

Paryż, dnia 21 września.
(z Gazety Warszawskiey).

Między licznemi deputacyami, które z *Paryża* jeździły do *St. Cloud*, znaydował się także konsystorz wyznania auszpurskiego. Na mowę prezesa jego odpowiedział teraźnieyszy Król *Karol X*: „Jestem pewny, Mości Panowie, iż równie, jak cała Francya, dzielicie smutek, który serce moje napełnia. Bądźcie przekonani, iż znaydziecie u mnie takie same uczucia i pomoc, jakie Król, brat móy, okazywał dla wyznania auszpurskiego i wszystkich swoich poddanych. Poczytam się za szczęśliwego, jeśli będzie można powiedzieć, iż rząd *Ludwika XVIII* trwał ciągle bez odmiany.“

Wczora po południu, Król, Delfin (Xiążę *Angouelme*), Małżonka jego i Xiężna *Berry* przyjechali w powozie okrytym fioletem, do zamku *Thuilleries*. Za niemi postępowały 4 pojazdy takimże kolorem okryte. Przed weyściem do zamku przyymowali Monarchę Xiążę *Orleanu*, Xiążę *Bourbon*, Wielcy Dygnitarze i Marszałkowie Francyi. Wchodząc do sali tronowey, gdzie są zwłoki zmarłego Monarchy, Król ukląkł z całym swoim orszakiem, a po modlitwie pokropił zwłoki święconą wodą, co też potém wszyscy obecni koleyno uczynili.

W kilka godzin po śmierci *Ludwika XVIII*, dowiedziano się w całym kraju o tym smutnym wypadku, który doniesiono przez telegrafy. W niektórych miastach prefekci wydali odezwę do ludu.

Dzienniki tuteysze przypominają, iż następca *Karola V*, koronował się w *Rheims* d. 4 listopada 1380 roku, w dzień *ś. Karola*.

Król Jmć wydał do sądów następujące pismo: „Strata, jaką ponieśliśmy, przez zgon dostoynego naszego Pana i Brata, tak nas zasmuca, iż w obecney chwili nie moglibyśmy mieć innych myśli, prócz tych, jakich od nas pobożność i przywiązanie, dla spoczynku i zbawienia duszy jego wyciągają, gdyby troskliwość o utrzymanie blasku korony i spokoyności poddanych naszych, nie wkładała na nas obowiązku przezwyciężenia tych sprawiedliwych uczuć, dla zajęcia się rządem krajowym. Że zaś administracya sprawiedliwości jest nayskutecznieyszym środkiem, którego dla dopięcia naszego celu użyć możemy, zalecamy wiec i rozkazujemy WPanom, abyście po odprawionych modlitwach za duszę zmarłego naszego Pana i Brata, odbywali dalsze posiedzenia sądowe, i z bezstronnością, jakiey sumnienie i obowiązek urzędu od WPanów wymagają, wymierzali sprawiedliwość wszystkim naszym poddanym. Z resztą zapewniamy WPanów, iż tak ogólnie, jak szczególnie, znaydziecie nas, mających taki sposób myślenia, jak dobry Król mieć powinien dla swoich dobrych i wiernych poddanych i sług.“

(podpisano) *Karol.*
(niżey) *Peyronnet.*

Onegday o godzinie 9tey rano ukończyli chirurgowie balsamowanie ciała *Ludwika XVIII*. Serce i wnętrzności włożono w ołowiane naczynie, które po wierzchu pociągniono srebrem i pozłocono. 10 kamerdynerów zaniosło trumnę i sali tronowey, gdzie złożono ciało na paradném bogatém łożu, w tém samém mieyscu, gdzie stał tron. Po prawey stronie stało 14 xięży i kilka osób z kapeli królewskiey, a po lewey, Wielki Podkomorzy (Xiążę *Talleyrand*) i kilku innych urzędników dworskich. Po obu stronach sali wystawiono dwa bogate ołtarze, przy których pali się mnóstwo świec. Przed kratką, zrobioną między łożem a widzami, stoi dwóch szwaycarów z laskami, a przy trunie na jednym końcu siedzi dwóch Heroldów, na drugim zaś dwóch żołnierzy z gwardyi honorowey szlacheckiey. Kiedy kładziono trunę, Wielki Jałmużnik z licznym orszakiem odprawiał modlitwy za umarłych.

W *Nantes* publiczność znaydowała się właśnie na teatrze, kiedy nadeszła wiadomość o zgonie *Ludwika XVIII.* Spuszczono zaraz zasłonę, i słuchacze rozeszli się w milczeniu.

Dzienniki tuteysze piszą, iż zmarły Monarcha sam d. 15 b. m. kazał odprawiać przy łóżku swojém modlitwy, które gdy nieco wieczorem przerwano, rzekł do lekarza *Portal*: *Sądzę, iż WPan póydziesz spać; życie WPana jest bardzo drogiém dla ludzkości.*

Słychać, iż teraźnieyszy Król będzie odtąd dwa razy w tygodniu przewodniczył na radzie ministrów. Mówią także, iż wkrótce odprawi popis gwardyi, i przy sobie chce mieć 12 adjutantów.

Gdy Delfin, Małżonka jego, Xiężna *Berry* i t. d. składali uroczyście hołd swóy nowemu Monarsze w *St. Cloud*, przyklękli na jedno kolano, lecz ich Król podniósł i uściskał.

Pan *Gayrard*, królewski pieczętarz menniczny, pokazuje medal, wybity na pamiątkę wstąpienia na tron *Karola X.* Z jedney strony jest wizerunek Monarchy z napisem w około: *Karol X, Król Francyi i Nawarry*, a z drugiey znayduje się korona, berło, ręka sprawiedliwości, wawrzyny i gałązka oliwna z napisem: *Prawo Monarchy, dobro ludu, d. 16 września 1824.*

W ostatnich trzech nocach słyszano kilka mocnych wystrzałów w lasku bulońskim. Policya schwytała wczora o północy w tey stronie człowieka, uzbrojonego wielkim pistoletem.

P. *Bosio*, pierwszy snycerz królewski, przedaje popiersia *Karola X*: marmurowe po 3000, bronzowe po 1200, a gipsowe po 120 franków.

Anglia.

Londyn d. 18 września.

Ajent gospody *Lloids* donosi z *Mexyku*, iż rząd tameczny został upoważniony do wydawania pozwoleń krajowcom i cudzoziemcom na uzbrojenie i wysyłanie kaprów, pod zastrzeżeniami prawem hiszpańskiém przepisanemi.

Listy z wyspy ś. *Tomasza* pod d. 5 lipca zawierają wiadomość, potrzebującą potwierdzenia, iż flota francuzka, złożona z 20h okrętów liniowych i 8 fregat, mająca 8 tysięcy woyska lądowego, zajęła bez trudności miasto *St. Domingo*, i że odtąd w warowni *Columbus* powiewa chorągiew francuzka w mieyscu Haytańskiey.

Okręt, który d. 21 lipca zawinął z *Kartageny* do *Baltimory*, donosi o przybyciu okrętu angielskiego z milionem dallarów. Jest więc osobliwością w naszym czasie, iż pieniądze wracają z Europy do Ameryki.

Pan *Canning*, przybywszy do *Dublina*, udał się zaraz do Lorda Namiestnika Królewskiego w Irlandyi. Gazeta tameczna donosi, iż wymówił się od przyjęcia adressów z powitaniem od obywateli. Wszelako przyjęto go dosyć uroczyście. Lord prezydent miasta w towarzystwie Ławnika odwiedził tego ministra. Dla krótkości pobytu swego wymówił się od obecności na uczcie, którą Lord prezydent miasta da z powodu objęcia urzędu swego.

Gazeta tuteysza *Times* surowo krytykuje pismo Pana *Lafitte*, o zmnieyszeniu wieczystey prowizyi we Francyi. Zaprzecza twierdzeniu jego, jakoby w banku angielskim, oprócz pieniędzy puszczonych w obieg, znaydowało się 20 milionów złotém w skrzyniach. Gdyby tak było, (pisze wspomniona gazeta) dyrektorowie banku utraciliby swóy urząd, za bezużyteczne chowanie tak ogromney summy.

Ajent kolumbiyski w *Nowym-Yorku* ogłosił urzędownie wiadomość o przeyściu jenerała *Olaneta* na stronę powstańców.

Hiszpania.

Madryt dnia 10 września.

(z Gazety Warszawskiey.)

Król mieszka ciągle w *St. Ildefonso*, gdzie codzień prawie pracuje z ministrem sprawiedliwości. Powietrze tak się tu nagle oziębiło, iż wszystkie pokoje zamkowe ogrzewać trzeba.

Zapewniają, iż stronnictwo *Afrancesados* otrzyma znowu przywileje i swobody, jakie inni Hiszpani posiadają.

Były minister *de la Cruz* znayduje się dotąd w tajemném więzieniu, równie jak oficerowie gwardyi, których w tymże samym dniu, co i jego, uwięziono. W *Segowii* urządzają nowe więzienia.

Zakonnik *Martinez* ułożył nowy plan dla uniwersytetów. Uczniowie mają naprzód słuchać przez 3 lata filozofii, a potém dopiero mogą przeyść na inny wydział umiejętności.

Niejaki *Gregorio Iglasias*, przekonany o zbrodnią obrażonego majestatu, został onegday powieszony i ćwiertowany, a części jego ciała zawieszono na gościncach, prowadzących do stolicy.

Słychać, iż konsulowie francuzki i hiszpański w *Tangerze* (w Afryce) domagali się, aby rząd mieyscowy kazał oddalić się ztamtąd hiszpanom, którzy tam zbiegli.

Król Jmć jest tak zadowolony postępowaniem swoich ochotników madryckich, iż rozkazał: 1) aby żaden ochotnik nie był osadzony w jedném więzieniu z innemi przestępcami; 2) aby korpus ten pełnił służbę przy zamku Królewskiém w dniu oswobodzenia Monarchy i wyjazdu jego z *Kadyxu.*

Oficerowie, którzy, jako jeńcy wojenni powrócili z Francyi, odebrali zupełną płacę podług swoich stopni, jakie mieli przed 7 marca 1820 roku.

W *Puebla* buntownicy ogłosili konstytucyą i postawili kamień konstytucyyny; lecz cała rewolucya trwała tylko 3 godziny: bo oddział woyska w *Sewilii*, uderzył na nich, tak, iż żaden prawie nie umknął. Przyprowadzono już do *Sewilli* 37 schwytanych rewolucyonistów, między którymi jest półkownik, podpółkownik, 4 oficerów artylleryi, 6 innych oficerów, chirurg i aptekarz dawnieyszego woyska konstytucyynego.

Słychać, że i w tuteyszey stolicy odkryto spisek, który miał d. 8 b. m. wybuchnąć, szczególniey przeciwko ochotnikom rojalistowskim i żołnierzom gwardyi Królewskiey.

Zapewniają, iż 3 nowe dywizye francuzkie mają przybyć do Hiszpanii.

Od granic hiszpańskich dnia 17 września

(z teyże gazety).

W *Vich* uwięziono kilka osób, między którémi znaydują się synowie Barona *Eroles*, i dwie damy.

Rozkazy Króla hiszpańskiego, względem poymania byłego Ministra woyny jenerała *Cruz*, wydane w *St. Ildefonso*, odebrano w *Madrycie* dnia 6 września o godzinie 11tey w nocy. O godzinie 1wszey udał się do jego mieszkania oddział woyska, którym kapitan dowodził, poymał jenerała *Cruz*, i odprowadził do więzienia w seminaryum szlacheckiém. Naczelnik sztabu gwardyi Królewskiey Hr. *Llanos* tegoż dnia odprowadzony został do więzienia woyskowego wraz z 32 oficerami tegoż korpusu. Rzeczą jest dziwną, że publiczność dniem wprzód jeszcze wiedziała o wszystkich szczegółach mającego nastąpić wypadku.

Szwecya.

Sztokolm dnia 10 września

(z Gazety Warszawskiey)

Dnia 25 z. m. wyszło znowu postanowienie Królewskie, dozwalające i w tym roku przyymować zboże w opłacie podatków zamiast pieniędzy, to jest, beczkę żyta po $2\frac{2}{3}$ talara, jęczmienia po $2\frac{1}{3}$ talara, pszenicy po 5 talarów, i owsa po $1\frac{2}{3}$ talara.

Turcya.

Stambuł dnia 26 sierpnia.

(z Gazety Warszawskiey).

Lord *Strangfort* odebrał wiadomość o nastąpić mającém przybyciu Margrabiego *Ribeaupierre* do tuteyszey stolicy. — Miecz zemsty tureckiey wisi nad wyspą *Samos*, i ogromne są przysposobienia przeciwko tamecznym Grekom, którzy wszelkie propozycye odrzucają. Zniszczywszy Grecy

wszystkie wsie leżące na równinach, udali się w góry, i tam chcą dawać nayzaciętszy odpór.

Poruszenia Janczarów oraz intrygi *Seliktara* Agi, *Husseina* Beja i *Ahmeda* Agi, nie sprawiły wprawdzie takiego skutku, jaki sobie obiecywali; lecz zdaje się, iż nieszczęście jeszcze nie zupełnie minęło. Oddalenie Agi, baszy Janczarów, zrządzone przez ich groźby i głośną niechęć, zdaje się popierać to twierdzenie. Urząd ten utworzony dla niego został ze szczególnieyszey łaski W. Sułtana, bo *Dostrzegacz Austryacki* z d. 21 stycznia r. b. pisze: —„Wielki Sułtan poruczył mu dowództwo nad Bosforem, gdyż baczności jego i surowości naywięcey przypisać należy nieprzerwane utrzymanie publiczney spokoyności, a na teraźnieyszym swoim urzędzie będzie równie postrachem dla Jamaków, jak był dotąd dla Janczarów. Jest on w wielkich łaskach u Sułtana.„— Ze względu na to wszystko, co w ostatnich dniach zaszło w tuteyszey stolicy, utrzymanie się wielkiego Wezyra i Reis-Effendego na urzędzie jest tém dziwnieyszém, iż *Hussein* basza był uważany za stronnika w. Wezyra, i nienawidziany od Janczarów, od czasu użycia w lipcu 1822 środków przeciwko ortom 25tey, 27mey, 31wszey, 51wszey i 64tey. Wtedy otrzymał bogaty nóż i wiadomy własnoręczny list od Wielkiego Sułtana, wyrażający: *masz się nadal nazywać Agą Baszą.* Szemranie Janczarów i Ulemów zrządziło nakoniec raptowny jego upadek. Wreszcie Sułtan skłonił się do okazania publicznie swojego syna, bo Janczarowie twierdzili, iż go otruł, aby zniweczył chęć osadzenia tego Xiążęcia na tronie. Dnia 20 b. m. o świcie przylepiono w wielu mieyscach pisma, wzywające Sułtana z pogróżkami, aby następcę tronu przyprowadził z sobą do meczetu. Dopełnił Sułtan tego żądania, a Janczarowie widząc Xiążęcia mieli wyciągnąć ku niemu swoje ręce, a grozić oycu. Wypadki te sprawiły wielką trwogę w stolicy.

Od granic tureckich d. 16 września.

List z *Korfu* pod dniem 2 b. m. obeymuje wiadomość, potrzebującą potwierdzenia, iż Ipsaryota *Canaris* wysadził na powietrze kapitana baszę z okrętem jego liniowym, lecz i sam z 40 grekami takiegoż losu doznał.

Gazeta Florencka zawiera następujące wiadomości z listów z *Navarino* pod d. 31 sierpnia, oświadczając, iż za ich prawdę ręczyć nie może:—„Flota turecka wysadziła woysko na wyspie *Samas*, lecz Grecy pobili Turków na lądzie i morzu. Wspomniona flota utraciła 4 okręty wojenne, wiele statków przewozowych i woysko, które wylądowało. W *Navarino* odkryto spisek, który miał ułatwić wysadzenie woyska egiptskiego przy tém mieście i przy *Calamata*. Dla tego podwojono osadę w *Navarino*, i brzegi aż do *Calamata* nowém woyskiém osadzono. Kazał oraz rząd przysposobić, aby miasto *Calamata* wysadzono na powietrze, jeśliby udało się egipcyanom wylądować.“

Wiadomości Rozmaite.

Baron *Ehrenheim* w mowie swojey, mianey w królewskiey akademii umiejętności w *Sztokolmie: O ruchomości klimatow:* przywodzi, iż dotąd nie było podobieństwem oznaczyć dokładnie skutkow różnych fizycznych wpływow, jak to *np.* podwyższenia nad morze, bliskości pagórków, równin, mchów, lasow, i t. d. to jest. takiego rodzaju i własności samey powierzchni ziemi; działa jeszcze na mieyscowości szczególna klassa przyczyn. która wszystkie wspomnione anomalia pokonywa i pokrywa, a jednak nie mogła bydź objaśnioną. Te przyczyny dzielą północną część kuli na trzy wielkie porządne klimaty, z których jeden rozciąga się na całą północną Azyą, od zwrotnika, aż do lodowatego morza, drugi zaś przez Afrykę i Europę do przylądku północnego, trzeci przez całą północną Amerykę, wszystkie między sobą nie równe tak, że Afryka i Europa ma nayłagodnieysze, Azya zimnieysze, a Ameryka nayzimnieysze klimata w północney szerokości. W europeyskich, mianowicie w Laponii zawsze uprawiają rolę koło *Gwickiocku* między 67° 20' szerokości, a zatém wśród cyrkułu polarnego. Od roku 1750 do 1766 tylko cztery były tam złe lata, we wszystkich innych rodziło się żyto. W *Enonteliio* pod 68° 30' sieją jęczmień i rzepę; we 30 latach od 1779 do 1810 było 9 dobrych zbiorow, a zatém blizko co trzeci rok. W *Maesa* pod 70° 39' udają się w ogrodach ziemniaki, jarmuż i porzeczki białe. W Azyi zaś nie ma już rolnictwa, nieco daley za *Tobolskiem* pod 60° w *Obdorsku*, pod 66° rzepa ogrodowa nie waży nad 4 łóty. W Kanadzie już pod 51° koło twierdzy *Nelson* nic zgoła nie sieją. Mówiono, że Syberya i Tartarya są zimne, bo wysoko leżą i wystawione na wiatry z morza lodowatego; Ameryka jest jeszcze zimnieysza nawet tam, gdzie nie jest wysoko położoną i niezagrożoną przez morze lodowate od północy. *Nowy Orlean np.* w naywiększey dolinie na świecie, bo leży w dolinie *Missisipi*, a przecież aż ku brzegom tey rzeki bywa lód (po *Ulloa*), wszakże położony pod tą samą szerokością co *Kair*, gdzie, jak na całym brzegu afrykańskim nie ma przykładu mrozu. *Pekin* na suchey równinie niedaleko wielkiego Oceanu leży pod tą samą szerokością, co *Neapol;* a jednak zima tam mocnieysza jak w *Upsalu* (podług *Anderuna*), a co nayważnieysza, w *Kantonie* pod samym zwrotnikiem tak było zimno w dniu 22 grudnia 1805 r., iż woda marzła i po ulicach lód przedawano, (podług *Krusensterna*). Przy tak mocney zimie w *Kantonie* i *Pekinie* upał letni odpowiada zupełnie szerokości, i Ameryka, która pod 60° szerokości w zimie o 9° ma więcey zimna podług średniey temperatury, taż sama szerokość w Europie, ma mieć pod 48° w lecie (według *Humboldta*) więcey o 4° ciepła.

— Język niemiecki uważa się za ważną część nauki w szkołach woyskowych francuzkich. Nauka jego zaczyna się w *la Fleche*, odbywa się daley w *St. Cyr*, a kończy się w szkole głównego sztabu w *Paryżu*.

— Do spławu na *Renie* zaczęto używać statków parowych. W *Rotterdamie* robią żelazny taki statek, który ma mieć siłę 100 koni, a tylko na $3\frac{1}{2}$ stóp zanurza się w wodzie. Ciągnąć będzie statki, mające 60 do 80 łasztów ładunku, które we 4 lub 5 dniach staną z *Rotterdamu* w *Kolonii*.

— Anglik S... widząc, iż rozmaici uczeni troskliwie tworzą zbiory monet, medalów, muszli, starych xiążek, obrazów etc, inni broni, antyków i t. p. postanowił utworzyć kollekcyą, jakiey nikt dotąd niemiał i niema: zbiera on wszelkie obuwia, w przepysznych mahoniowych ozdobionych złotem szafach, już znayduje się mnóstwo sandałów, trzewikow etc. od naydawnieyszych czasów; ma on pantofel *Mahometa*, sandały *Karakalli*, trzewiki *Karola* IX i kamasze *Kromwela*. Wiadomo, że w *Inspruku* dotąd troskliwie jest zachowany bót *Karola* XII, Króla szwedzkiego. Pan S... koniecznie żąda, aby mógł tym bótem powiększyć swoje muzeum, i jak pismo peryodyczne *Gesellschafter* zapewnia, ofiaruje się dać tyle dukatów, ile się ich w ten bót zmieści.

Kurs wileński na assygnaty od dnia 30 września: rubel srebrny 3 rub. 83 kop. dukat nowy 11 rubli 90 k. imperyał 37 r. 20 kop.

Pozwolono drukować. *Z polecenia JW. Wojennego Litewskiego Gubernatora*
Andrzey Bucharski Rzeczywisty Radca Stanu i Kawaler.

w Drukarni Redakcyi.

DODATEK DO GAZETY KURYERA LITEWSKIEGO N. 116.

Wilno dnia 1 Pazdzienika v. s. 1824 Roku.

1 Ratusz Miasta Powiatowego Rosień, powodem kończącego się równo z upływem roku teraźnieyszego terminu oddanych w dzierżawę dwóch w mieście Rosieniach traktierów, skutkiem §§ 37 i 38 Naywyższego Postanowienia, ogłasza: że dnia 15, 18 i 20 następnego października bieżącego roku, będzie się odbywała w mieście Rosieniach w sali ratuszowey publiczna licytacya na przearędowanie od dnia 1 stycznia 1825 roku, do dnia także 1 stycznia 1830 na lat pełnych 4, dwóch traktyerów, garkucheń, kawiareń, i domow gościnnych, na jakowe termina wzywa osoby wedle § 15 mające do tego prawo, jakoto: kupców wszystkich trzech gildiow, mieszczan, i włościan, mających ustanowione na prawo handlu świadectwa, przy ostrzeżeniu, że pretendent do licytacyi obowiązány będzie na mocy § 39 złożyć prawną ewikcyą, czyli załogę przynaymniey odpowiadającą trzeciey części zalicytowaney summy, lub w tey wielości gotowe pieniądze, a zaś stosownie do brzmienia § 20. kupiec lub mieszczanin, od głowy Miasta, a włościanin od dziedzica o dobrey konduicie swojey attestata; warunki kontraktu, i obowiązki dzierżawy Naywyższym dnia 14 marca 1821 r. postanowieniem zakreślone, będą objawione pretendentom przed zaczęciem licytacyi, a wreście na każde zapotrzebowanie. Dat 1824 r. września 12 dnia.

Съ подлиннымъ вѣрно: *Губернскій Секретарь Цурыцкій.*

O zbiegach.

1 Od Mińskiego Gubernialnego Rządu ogłasza się, iż wzięci za nieokazanie na piśmie świadectw aresztanci: Franciszek Wierzbicki, Symon Lebiedjew, Jan Kostrowicki, Grzegorz Janczuk i Archip bez nazwiska, z których pierwszy chociaż powiadał, że jest rodem z Królestwa Polskiego, lecz to jego opowiadanie po zabraney wiadomości, w istocie się nie potwierdziło, Lebiedjew poddanym tambowskiey gubernii i powiatu, ze wsi Wiazowca, obywatela Orlowa, Kostrowicki nie wiadomego stanu (który wyrokiem Mińskiego Głównego Sądu 1go Departamentu za kradzież 51 rub. srebr. pieniędzy u szlachcianki Kozłowskiey, ukarany został 35 pletniami), Janczuk i Archip, mieysca urodzenia swego niepamiętający, na mocy Imiennego Naywyższego Ukazu pod d. 23 febr. 1823 roku uznani za włóczęgów i odesłani do Syberyi na zaludnienie. Przymioty pomienionych włóczęgów: Wierzbicki wzrostu 2 arsz. 4 i pół wiersz., twarzy suchey, starey, nosa miernego, oczu szarych, włosow na głowie, wąsach i brodzie światłorusych, na prawey nodze skazującego palca niema, od urodzenia lat 56, Lebiedjew wzrostu 2 arsz. 4½ wiersz., twarzy suchey, czystey, nosa długiego, oczu światłoszarych, włosow na głowie wąsach i brodzie światłorusych, od urodzenia lat 25, Kostrowicki wzrostu 2 arsz. 5 wiersz., twarzy pełney, pstrey, nieco czarniawey, nosa miernego szerokiego, oczu piwnych, włosow na głowie ciemnorusych, wąsy i brodę goli, od urodzenia lat 30, Janczuk wzrostu 2 arsz. 5 wiersz., twarzy suchey podługowatey, nosa miernego, ostrego, oczu szarych, włosow na głowie wąsach i brodzie rusych, od urodzenia lat 56 i Archip bez nazwiska, wzrostu 2 arsz. 7 wiersz., twarzy wielkiey, ciemney, nosa długiego cienkiego, oczu szarych, włosow na głowie ciemno a na wąsach i brodzie światłorusych, od urodzenia lat 50, a zatém jeśli pomienieni włóczęgi okażą się do kogo przynależni, aby ten w prośbie o ich powrócenie postąpił podług istotnego brzmienia pomienionego Ukazu.

Dnia 24 września 1824 r.

Sekretarz Jan Zahorowski.

---

1. Opieka Szlachecka powiatu Grodzieńskiego ogłasza, że skutkiem Ukazu Rządu Gubernialnego Litewsko-Grodzieńskiego dnia 4 mca września za N. 26,335, do Opieki ninieyszey nadesłanego, majątek Kozłowicze w ptcie Grodzieńskim położony, zawierający w sobie dusz męzkich 2, żeńskich 4. Gruntu oromego w ogóle morgow 84. Ogrodow warzywnych 2, fruktowy 1. Łąk mórożnych i błotnych morgow 30; z zabudowania dwornego: dom mieszkalny, piekarnię, szpichlerz, odryn 3, oborę, chlewkow 5, szopę, sklep, staynię, wozownię, browar, słodownią, i gumien 2; z karczemnego: austeryą, i przy niéy browar; chat włościańskich starych 2, i nowę niedokończoną 1. Z tém wszystkiem, oraz z remanentami zboża różnego gatunku w snopie i w ziarnie, z żywiołami, ptatswem, miedzią i naczyniem browarnemi, miarami, naczyniami i uprzężą gospodarską. Oraz scheda w majętności Usnarzu Murowanym w ptcie Grodzieńskim położonym, dla tychże WW. Sadłuckich łącznie z WW. Baranowiczami i Ciemnołońskim wydzielona, zawierająca gruntu oromego morgow 37, prętow 143, pustek 2, półwłocznych we trzy zmiany, ogrod warzywny, sianożęci morgow 6, prętow 204. Zarosli morgow 16, prętow 98, włoscian ciągłych poddanych 3, z zabudowania: 2 pokoje w pałacu murowanym, browar murowany, i studnię; w dniach 4, 16 i 26, następnego miesiąca pazdziernika, w Opiecce szlacheckiey powiatu Grodzieńskiego, a ostatecznie w dniu 10 listopada idącego roku, w Rządzie Gubernialnym Litewsko-Grodzieńskim na wieczność wyprzedanemi będą. Życzący zatém one nabydź, mają się jawić na oznaczone termina w Izbie Opieki ninieyszey, gdzie o cenie, i szczegółowém opisaniu tychże majątkow dostateczną znaydą informacyą. Dat Grodno 1824 roku miesiąca września 25 dnia.

Marszałek Grodzieński Karol Borzęcki.

Sekretarz Szlachecki J. Lebel.

---

1. Oświadczenie imieniem JW. Narcyza Hrabi Olizara czyni się w rzeczy następney i o to: żałujący w roku 1822 julii 1 dnia wydał W. Alexandrowi Trunowowi Kapitanowi woysk Rossyyskich dwa obligacyine zapisy, jeden na rub. srebr. 2000, drugi na rubli. 1000, a gdy powyższe zawinienie nie wzięło swojego nastania z rękodayney pożyczki, lecz za JW. Honoratę Zmijowskę Rotmistrzowę; więc też obligi warunkowie zostały wydane W. Trunowowi, o czém przekonywa jednoczasowie assekuracya przez Trunowa żałmu w roku tymże 1823 julii 1 dnia dana, a 1824 marca 11 dnia w Grodzie Wileń. Sądownie aktykowana, któ-

rey wyrazy co dosłowa pomieszczają się. „Alexander Trunow odstawny Kapitan woysk Ros., czynię wiadomo tym moim assekuracyynym Dokumentem JW. Narcyzowi Hrabi Olizarowi danym i żałującym na to: chociaż w dniu dzisieyszym wziąłem od JW. Olizara dwa obligi, jeden na rub. 2000, a drugi na rubli sreb. 1000 z terminem oddania w roku następnym 1824 julii 1 dnia i z ewikcyą na wszelkim majątku jego, jednak przez ninieyszy dokument assekuracyyny zapewniam że powyższey summy pomimo jednorocznego terminu, do lat trzech to jest do dnia 1 julii 1826 roku podnosić nie będę i takowych obligów przed tym terminem przelewać (pod nieważnością cessyi) nie mam i nie będę, a tylko procent każdorocznie w dniu 24 mca apryla ma bydź mnie opłacanym, takoż ewikcya rozciągać się tylko będzie do schedy z exdywizyi JW. Zmijowskiey dla JW. Olizara wyznaczyć się mającey, jeżeli ta całkowita scheda odpowiadać będzie wartością swoją summie trzech tysięcy rub. srebr. mnie zawinioney, i na tom wydał ten móy assekuracyyny dokument, który przy uproszonych WW. pieczętarzach własną podpisuję ręką. Dat 1823 mca julii 1 dnia. „Alexander Trunow Kapitan woysk Rossyyskich „ pieczętarze na niey są, pierwszy W. Jerzy Wersocki Kapitan woysk pol., drugi W. Jerzy Połonski Rejent Komis. Radziwł. Gdy przeto liczni kredytorowie W. Trunowa zakładali i zakładają na tę summę aresztą, a jak słyszeć się daje żał. i mają assygnatki od Trunowa do żałgo, aby więc z powodu takowych aresztów, assygnatek lub też przelewów, niemiał żałcy nadal przed terminem dopominków brzmienie powyższéy assekuracyi W. Trunowa co dosłowa zaciągnąwszy, dla wiadomości każdego ninieysze zapisuje oświadczenie. Mateusz Tarajewski Adwokat sub. Wileń.

Roku 1824 mca septembra 29 dnia przed aktami Ziemskiemi ptu Wileń. stawając osobiście WJP. Mateusz Tarajewski ninieysze oświadczenie wpisać do protokułu podał i one w tymże protokule własnoręczmie podpisał.

Przyjąłem Jan Zienkowicz Rejent i Kawaler.

Roku 1824 mca septembra 30 dnia takowe oświadczenie Redakcya może umieścić do Gazet Kuryera Litewskiego poświadczam.

Mateusz Seybutt Romanowicz Sędzia Ziem. ptu Wileńskiego.

1. Niżey podpisany, gdy na dniu 13stym lipca 1824 roku wyprzedając JW. Michałowi Hrabi Tyszkiewiczowi półkownikowi woysk polskich i Kawalerami Orderow, dobra własne, Hrabstwo Połongowskie zwane w Guberniach Kurlandzkiey i Litewsko Wileńskiey położone; przekazał do spłacenia wszystkie swoje długi przy prawie przedażnem tabellą przyłączoną wyszczególnione. Przez ninieysze więc oświadczenie do akt Ziemskich Wileńskich zapisujące się i do trzykrotnego ogłoszenia przez Gazetę Kuryera Litewskiego podając, wzywa wszystkich swoich wierzycieli: aby w mieyscach i terminach obligami przezemnie im wydanymi przepisanych do przyjęcia kapitałów od JW. Hrabiego Tyszkiewicza sami lub przez umocowane od siebie osoby stawić się raczyli. Dat dnia 26 września 1824 roku.

Xawery Niesiołowski b. w. Pol. Gen. Brig.

Roku 1824 miesiąca septembra 29 dnia. Przed Aktami Ziem. Ptu Wileń. stawając osobiście WJPan Antoni Pilecki ninieysze oświadczenie wpisać do Protokułu podał i one w tymże Protokule własnoręcznie podpisał.

Przyjąłem Jan Zienkowicz Rejent i Kawaler.

R. 1824 miesiąca septembra 30 dnia. Takowe oświadczenie że Redakcya może umieścić do Gazety Kuryera Litewskiego poświadczam Mateusz Seybutt Romanowicz Sędzia Ziemski Ptu Wileńskiego.

Przedaż Towarow.

2. Tamożnia wileńska ogłasza, iż w niey we trzech terminach, a mianowicie: dnia 6, 10 i 15 następującego mca oktobra, będą przedawać się z publicznego targu następujące skonfiskowane towary; skur małych niedzwiedzich czarnych wyprawnych sztuk 74, skur morskich kocikow niewyprawnych sztuk 22, skur lisich podbrzusich wyprawnych par 149, skur lisich czerwonych nie wyprawnych suchych sztuk 104, skur lisich czerwonych nie wyprawnych podmoczonych sztuk 118, skur szopowych nie wyprawnych sztuk 1451, skur takichże podmoczonych sztuk 340, amerykańskich soboli prostych małych sztuk 4½, skura wilcza wyprawna 1, ogonkow soboli amerykańskich prostych długich nie większych nad 3 wierszki sztuk 1880, cykoryi paloney w paczkach papierowych 30 funtow, do palenia tytuniu krążanego w paczkach pud 1 funt 13, pakow 16 białey blachy po 225 arkuszy w każdym, płocienka w paski dwie reszty, 21½ arszyn., płótna grubego włościańskiego pruskiego 15 sztuk i 1 reszta 460 arszyn, płótna holenderskiego jedno półsztuki 26½ arszyn, nożow ordynaryynych składanych małych 57 tuzinow. Te towary będą przedawać się partyami do 1000 rub. i mniey, każdy gatunek towaru oddzielnie.

Członek Piotrowski.
W obowiązku Sekretarza Kierbedź.

Promulgata dekretu.

Doszło do Redakcyi d 27 t. m.

Roku 1824 septembra 20 dnia Sąd Taxatorsko - Exdywizorski nad majątkami zeszłego Alexandra Wazgirda w dobrach Alexandryi Mińskiey Gubernii Dziśnieńskiego powiata odbywający się, kończąc czynność swoją że na dniu 29 biegącego miesiąca dekret zaferuje oczewisty, niniejszą awizacyą interessowane strony zawiadamia. Ignacy Szyryn Exdywizor.

Fabian Modzelewski S. G. J. Exdywizor.
Tomasz Zołądz Pisarz Z. U. Exdywizor.

---

2. Sąd Taxatorsko- Exdywizorski za remissą Sądu Głównego Miń. na rozdział majętności Psui za długi zeszłego JW. Dominika Korsaka Chor. Połockiego ustanowiony, w terminie z obwieszczenia przypadłym do teyże majętności przybywszy, interessowane strony zawiadamia, iż od 1 8bra do 20 tegoż mca roku idącego bez przerwy wszystkich stron doniesień słuchać będzie, w którym to dniu całą konkursową sprawę do namowy wezwanie, i dla niestawających amissyą zakreśli. Roku 1824 mca 7bra 21 dnia.

Ignacy Szyryn Sędzia Z. P. D. Exdy.
Stanisław Świętorzecki Sędzia Ziemski Wileyski Exdywizor.
Tadeusz Obrąpalski P. Z. Prez. Exdywizor.